

УДК 351:005.1

Костянтин Леонідович БУГАЙЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Питання організації та нормативно-правового забезпечення підготовки фахівців для органів та підрозділів Національної поліції України останнім часом набуває більшої актуальності, що пов'язується, насамперед, із змінами у чинному законодавстві України в галузі вищої освіти, підвищенням вимог до освітньої та наукової діяльності закладів вищої освіти, започаткуванням експертних обговорень трансформації системи юридичної освіти.

Зрозуміло, що зазначені перетворення напряму стосуються підготовки фахівців для Національної поліції, зокрема в частині діяльності відповідних освітніх установ.

Незважаючи на системні кроки, що вживаються керівництвом МВС України та Національної поліції України в даному напрямку, на сьогодні залишається певний перелік питань, який потребує опрацювання та вирішення.

Першим завданням, на наш погляд, яке має бути розв'язано є уніфікація та побудова ефективної системи управління підготовкою поліцейських, а також оптимізація мережі відповідних закладів освіти. Зазначене питання виникло, зокрема, внаслідок того, що законом України про Національну поліцію було визначено, що в її структурі можуть створюватися так звані «установи забезпечення», до яких, при відсутності визначення цього терміну, було віднесено установи (заклади) освіти Національної поліції, що набули певного правового статусу згідно із положеннями статті 73 Закону України про Національну поліцію та Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліцію.

Так, в системі Національної поліції були утворені державні установи «Навчальний центр підготовки поліцейських». Після цього наказом МВС України від 16.11.2016 № 1213 розроблено кваліфікаційну характеристику професії «поліцейський (за спеціалізаціями)» [1] за якою повинні були готувати відповідних фахівців зазначені навчальні центри. Згодом наказом МВС України від 25.11.2016 № 1252 була затверджена Концепція реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України згідно якої навчальні центри були підпорядковані закладам вищої освіти МВС [2].

У 2017 році наказом Національної поліції від 05.05.2017 № 410 була створена Державна установа «Навчальний центр вибухотехнічної служби Національної поліції України», а наказом від 05.07.2017 № 691 Державна установа «Поліцейська академія», яка згодом була перейменована в Державну установу «Академія патрульної поліції». Нормативними положеннями визначено, що Академія патрульної поліції діє для забезпечення організації первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліцію на посади поліцейських (інспекторів) патрульної поліції, підвищення кваліфікації і спеціалізації молодшого складу патрульної поліції, а також проведення окремих форм службової підготовки патрульних поліцейських, навчальний центр вибухотехнічної служби – для організації в установленому законодавством порядку професійного навчання поліцейських, зокрема працівників вибухотехнічних підрозділів [3]. Більш того, слід відмітити, що зараз створені Криворізька, рівненська та Чернівецька академії патрульної поліції.

На противагу цьому, положенням про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліцію встановлено, що вона також проводиться на базі вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання [4].

Отже складається ситуація, що первинна професійна підготовка поліцейських проводиться як у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України, так і в спеціально створеними закладами Національної поліції України. Причому питаннями підготовки таких поліцейських опікуються структурні підрозділи апарату МВС України (Департамент персоналу, освітньої та наукової діяльності) і підрозділи центрального органу управління поліцією (управління професійного навчання департаменту кадрового забезпечення).

Зазначена ситуація вивчалася фахівцями Рахункової палати України, яка у своїх звітах за 2018 та 2019 рік відмітила, що таким чином створюються ризики, які впливають на інституційний розвиток, оптимізацію та поліпшення якості освіти в системі МВС, ефективність використання бюджетних коштів і які повинні бути усунені [3; 5]. Ми повністю погоджуємося із такими пропозиціями, оскільки подібна ситуація призводить до розпорощення організаційних зусиль, внутрішньої конкуренції, нераціонального витрачання бюджетних коштів.

На наш погляд, механізм усунення проблеми зазначеної фахівцями Рахункової палати є дуже простим та полягає у здійсненні наступних кроків:

- 1) Створення єдиної системи підготовки працівників для органів та підрозділів Національної поліції, зосередивши її у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських.
- 2) Створити у зазначених закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання структурний підрозділ з умовною назвою «Інститут професійного навчання», який буде відповідати за два напрями підготовки поліцейських:

первинна професійна підготовка, в т. ч. для підрозділів патрульної поліції; післядипломна освіта поліцейських (спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації).

3) Внести до закону України «Про Національну поліцію», та відомчі нормативні акти зміни, що спрямовані на визначення терміну «установа забезпечення», закріплення положень відносно встановлення виключної компетенції закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України на підготовку поліцейських та здійснення їх професійного навчання.

Такий підхід, по-перше, дасть змогу зосередити весь цикл підготовки поліцейських саме у вищих навчальних закладах, централізувати фінансування такої підготовки, оптимізувати мережу вищих навчальних закладів, зміцнити матеріально-технічну базу вишів; по-друге, забезпечити кваліфіковану розробку усіх навчальних та професійних програм в єдиному місці та силами кращих науковців і педагогів, уніфікувати їх зміст та забезпечити їх наступність: програма первинної професійної підготовки – освітньо-професійна програма молодшого бакалавра – освітньо-професійна програма бакалавра – освітньо-професійна програма магістра; по-третє, включити час первинної професійної підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації поліцейських до навчального навантаження науково-педагогічного складу.

Крім цього вважаємо доцільним звернути увагу на наступний момент. Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських говорить, що слухачі, які успішно пройшли професійну підготовку, отримують довідку про закінчення первинної професійної підготовки, яка долучається до їх особової справи, і повертаються до місця проходження служби. Разом з тим Концепція запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських від 29.01.2018 містить норми, що поліцейські, які вперше прийняті на службу в поліцію зобов'язані пройти первинну професійну підготовку за єдиними навчальними програмами (планами) терміном шість місяців. У разі успішного закінчення первинної професійної підготовки поліцейським присвоюється кваліфікація «кваліфікований робітник» [6]. Виходячи з цього Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських потребує внесення змін до нього шляхом заміни виду документу про закінчення такої підготовки: довідки – на диплом кваліфікованого робітника, а також встановлення її строків відповідно до Концепції трирівневої освіти – шість місяців.

Окрім зазначених документів, на нашу думку, потребують затвердження у новій редакції Положення про вищі навчальні заклади МВС від 14.02.2008 № 62, що було розроблено ще відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про міліцію» Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України від 14.02.2008 № 69 та Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів МВС від 07.09.2009 № 381, що також розроблені та затверджені на виконання актів законодавства про освіту, Закону України «Про міліцію», які вже втратили чинність.

Висновок. Система публічного адміністрування підготовкою кадрів для органів та підрозділів Національної поліції потребує оптимізації, як в частині розбудови певних управлінських структур та створення єдиного центру прийняття рішень, так і в частині вдосконалення нормативно-правових актів з питань організації освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження кваліфікаційної характеристики професії 5162 «поліцейський(за спеціалізаціями)»: наказ МВС України від 16.11.2016 № 1213 // ІАС «Консультант»: інформ.-аналіт система по законодавству України. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=0AFBQ7B670> (дата звернення: 17.10.2019).
2. Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України: наказ МВС України від 25.11.2016 № 1252 // Національна академія внутрішніх справ: офіц. веб-портал. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/koncept_reform16-1.pdf (дата звернення: 17.10.2019).
3. Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності підрозділів, установ та закладів Національної поліції України: затв. рішенням Рахункової палати від 11.04.2018 № 10-2. Київ, 2018. 48 с.
4. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліцію: наказ МВС України від 16.02.2016 № 105 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16> (дата звернення: 17.10.2019).
5. Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Міністерству внутрішніх справ України на підготовку кадрів вищими навчальними закладами із специфічними умовами навчання: затв. рішенням Рахункової палати від 25.06.2019 № 14–2 2. Київ, 2019. 44 с.
6. Про затвердження Концепції запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських: наказ МВС України від 29.01.2018 № 51 // Ліга:Закон: прав. портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS815.html (дата звернення: 17.10.2019).

Одержано 24.10.2019